การพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

The Development of Citizen Networks Under the Democratic Monarchy for Volunteer Groups in Thepalai Sub-District, Kong District, Nakhon Ratchasima Province

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล*
Settawat Chokworakul**

บทความนี้
Received
22 กุมภาพันธ์ 2566
Revised
28 มีนาคม 2566
Accepted
19 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมือง 2) เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมือง และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยใช้พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 40 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย พบว่า **1) สาเหตุของปัญหาและอุปสรรค** คือ ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายพื้นฐาน, ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบบทบาทหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญฯ, ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นพลเมืองฯ, ในสังคมออนไลน์มีการนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือนอันเป็นเท็จต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ กลับไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะกลัวจะเป็นภัยต่อตนเองและครอบครัว **2) การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค** คือ หน่วยงานรัฐและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ จะต้องส่งเสริมการเป็นภาคีเครือข่าย

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ดร.)

** Assistant Professor Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University (Ph.D.)

พลเมืองฯ ให้ประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง, ขยายผลความรู้พลเมืองฯ ให้กับประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ, จัดให้มีช่องทางสื่อสารในรูปแบบออนไลน์กับประชาชนในชุมชน ซึ่งถือเป็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกในภาคีเครือข่ายฯ, จัดให้มีเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ A-I-C **3) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย** คือ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนจะต้องพึ่งพาตนเองได้โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิต, เคารพกฎหมาย กฎ และกติกาของชุมชน, ยอมรับการแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนด้วยหลักการประนีประนอม, เรียนรู้การยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ของชุมชน, ยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดีโดยเฉพาะผู้ที่แสดงออกถึงความเคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์, จัดนิทรรศการแสดงประวัติและความประพฤติของบุคคลตัวอย่างที่ประชาชนในชุมชนยกย่อง ว่าเป็นคนที่เคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์, ไม่นิ่งดูดายเมื่อเห็นผู้ทำผิดกฎหมาย และกระทำการที่ดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์, ส่งเสริมให้มีระบบอาสาสมัครภาคประชาชน ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่, ถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นในช่องทางต่างๆ, ส่งเสริมให้ตัวแทนภาคประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ และระเบียบฯ ว่าด้วยการจัดทำแผนฯ จะได้ตรวจสอบการทำงานของ อปท. ได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: พลเมือง, เครือข่ายพลเมือง, ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, ประชาธิปไตย--การศึกษาและการสอน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems and obstacles in the development of citizenship networks, 2) to study the methods of solving problems and obstacles in the development of citizenship networks, and 3) to study the approaches for developing citizenship networks under the democratic monarchy, with the King as head of the state. The study area focused on Thepalai Sub-District, Kong District, Nakhon Ratchasima Province. The sample group was 40 village health volunteers using participatory action research.

The research results revealed that 1) the causes of problems and obstacles were the community leader's lack of knowledge and understanding of fundamental laws, lack of publicizing on the role of citizenship under the constitution, and lack of promotion of public participation in citizenship. Regarding an online society, there is no report to the police on distorted and false information to the King's Institute due to fear of being a

threat to their families. 2) To solve problems and obstacles, the government agencies and educational institutions in the area must continuously promote citizenship networking to the people in the community, expand the knowledge of active citizenship to people who are not participating in the project, and provide online communication's channel together with people in the community. These will increase the number of members in the networks and also provide a participatory meeting forum using the A-I-C process. 3) guidelines for a developing citizenship network under the democratic monarchy are followings: community's leaders and people in the community must be self-reliant and implement the philosophy of King Rama IX's sufficiency economy into their life, respecting the laws, rules and regulations of the community, agreeing to resolve conflicts in the community with the principles of compromise, learning to accept on majority's consensus of the community, praising those who do good for community, including those who show respect for the law and honour the King's institute, organizing an exhibition that shows the history and behaviour of a role model who obeys the law, respectfully act to the King's institute, promoting a public volunteer's system monitor that observe the government agencies' works in the area, and also live broadcasting local council's meetings through various channels in the community, encouraging representative's public sectors to gain more knowledge and understanding of the regulations on procurement and rules of preparation planning. These will correctly check through the work of the local authorities.

Keywords: Civics, Citizen networks, Democracy with the Monarchy, Democracy--Study and Teaching, Thepalai Sub-District

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถูกตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยกำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ด้วยการบัญญัติรับรองหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน (มาตรา 4) บุคคลจึงย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น (มาตรา 25) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อได้รับการรับรองสิทธิของปวงชนชาวไทยแล้วก็ย่อมมีหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามมาด้วยเช่นกัน หรือ อาจกล่าวได้ว่า เมื่อมี “สิทธิและเสรีภาพ” ก็ย่อมมี “หน้าที่” ควบคู่กันเสมอ ฉะนั้นแล้วในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงต้องมีการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติขึ้นไปมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองไม่ให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการจำกัดจนเกินขอบเขต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 ได้กำหนดให้ประชาชนไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติทั้งสิ้น 10 อย่าง อันถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ประชาชนชาวไทยจำเป็นต้องให้ความใส่ใจเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ (รัฐธรรมนูญ, 2565, ออนไลน์)

(1) หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ หากบุคคลใดใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะถูกดำเนินคดีอาญาโดยอัยการสูงสุดผ่านศาลรัฐธรรมนูญให้เลิกการกระทำดังกล่าว (มาตรา 49) หน้าที่นี้ถือเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดเนื่องจากหากไม่มีชาติก็จะไม่มีวัฒนธรรม ภาษาของตนเอง หากไม่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ทุกคนทำความดี สังคม ย่อมเกิดความเสื่อมทราม หากไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ประเทศชาติย่อมขาดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

(2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คนไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องร่วมกันเสียสละทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แก้ไขปัญหาของสังคมของประเทศชาติด้วยการร่วมแสดงความคิดเห็น ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนร่วมคัดค้านตรวจสอบ หากมีความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นในสังคม ร่วมส่งเสริมสนับสนุนแนวทางดำเนินงานของรัฐที่มีประโยชน์ต่อสังคม

ในส่วนของสาธารณภัยเป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นในรัฐธรรมนูญเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาตินับวันเกิดความรุนแรงมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นที่สังคมจะต้องให้ความสำคัญ จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือกัน

(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ประเทศเป็นสังคมที่พัฒนาด้วยการที่พลเมืองรู้จักหน้าที่และเคารพต่อกฎเกณฑ์หรือกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด เนื่องจากกฎหมายทุกฉบับล้วนมีเป้าประสงค์เพื่อให้คนในสังคมได้รับสิทธิ เสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ด้วยความชอบธรรม ในฐานะปวงชนชาวไทยจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมาย เพื่อจะได้ไม่มีการละเมิดสิทธิหรือกระทำผิดกฎหมายอีกด้วย

(4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การบังคับให้เด็กทุกคนต้องมีหน้าที่เข้ารับ

การศึกษาอบรมตามการศึกษาภาคบังคับ และขณะเดียวกันบิดามารดา หรือผู้ปกครองย่อมต้องมีหน้าที่พาเด็กไปเข้ารับการศึกษาอบรมภาคบังคับ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน (อายุ 3 ปีบริบูรณ์) จนจบการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) เป็นอย่างน้อย

รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนด้วยการจัดให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาชั้นอนุบาล และต้องจัดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปีอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ สำหรับชายที่มีสัญชาติไทย อายุ 18 ปี มีหน้าที่ต้องไปลงบัญชีทหารกองเกิน และเมื่ออายุ 21 ปี ต้องไปรับการตรวจเลือกรับราชการทหาร แต่หากผู้ใดยังเรียนอยู่ก็สามารถผ่อนผันได้จนกว่าจะสำเร็จการศึกษาได้ หรือสามารถสมัครเข้าเป็นนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเป็นกองกำลังสำรองสำหรับเตรียมพร้อมรับใช้ชาติได้อีกทาง

(6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม เป็นการเพิ่มเหน้าที่ของปวงชนชาวไทยในการใช้สิทธิและเสรีภาพที่จะต้องไม่ละเมิดต่อผู้อื่นและยังต้องใช้สิทธิและเสรีภาพโดยสุจริตในทางสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของประเทศที่มีประสิทธิภาพ และทำให้สังคมไทยได้รับการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

(7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ เป็นการวางหลักเพื่อรองรับการจัดทำประชามติต่างๆ ในอนาคตด้วย และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งหรือลงประชามติในระบอบประชาธิปไตย และสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ประชาชนชาวไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ใด ถือเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองอีกประการหนึ่ง

(8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม ถือเป็นหน้าที่ที่สอดคล้องกับสิทธิชุมชนตามมาตรา 43 ประกอบกับบทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมในมาตรา 50 (8) มาตรา 57 และมาตรา 58 เพื่อเปิดช่องให้ประชาชนในการปกป้องรักษาและสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในชาติในการดูแลรักษาด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มหน้าที่โดยกำหนดหลักการให้ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมอันจะทำให้เกิดการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมไทย เช่น ภาพวาดโบราณ วัด เจดีย์โบราณ หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

(9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่สำคัญเมื่อมีรายได้เกิดขึ้นก็จำเป็นต้องเสียภาษี เรียกว่า “ภาษีทางตรง” นอกจากนี้พลเมืองยังต้องเสียภาษีทางอ้อมที่เก็บจากการขายสินค้าและบริการต่างๆ ที่เรียกว่า “ภาษีมูลค่าเพิ่ม” หน้าที่ในการเสียภาษีจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะเงินภาษีที่ได้มาถือเป็นรายได้ของรัฐในการนำไปพัฒนาประเทศและย้อนกลับมาเป็นประโยชน์ต่อทุกคน

(10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ การทุจริตย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติให้เกิดความเสียหาย จึงเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่จะต้องคัดค้านต่อต้าน ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

จากในอดีตถึงปัจจุบันการเมืองไทยประสบปัญหาอยู่หลายประการ อาทิ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ปัญหาความเชื่อมั่นในการบริหารประเทศของรัฐบาลที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันอันส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ สังคมประเทศชาติโดยรวมอย่างมหาศาล การย้อนกลับไปพิจารณาประเด็นปัญหาทางการเมืองในประเทศไทย เบื้องต้นย่อมพอช่วยตอบคำถามได้ว่า นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) ตลอดระยะเวลากว่า 9 ทศวรรษที่ผ่านมาของไทยนั้นได้เกิดการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองมาโดยตลอด กล่าวคือ ผ่านการปฏิวัติ 1 ครั้ง การรัฐประหาร 10 ครั้ง และการกบฏอีก 11 ครั้ง (ศักดิภัท เชาวน์ลักษณ์สกุล และยุพา ปราชญากูล, 2561, น. 87) ซึ่งทุกครั้งล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบอบประชาธิปไตยไทย เพราะการจัดการปัญหาด้วยเครื่องมือทางการทหารได้ทำให้เกิดวงจรอุบาทว์ทางการเมือง กล่าวคือ มีการล้มรัฐธรรมนูญและรัฐสภาไปพร้อมๆ กัน และจะเห็นว่าเสถียรภาพของระบบประชาธิปไตยของไทยก็ขาดความมั่นคงและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทุนที่เข้ามาใช้รัฐสภาเป็นทางผ่านเพื่อนำไปสู่การแปลงธุรกิจทุจริตให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) กับการใช้อำนาจรัฐที่ถือครองอยู่

การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในประเทศไทย จึงต้องเริ่มจากประชาชนในฐานะพลเมืองที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพื่อคอยกระตุ้นเตือนการทำหน้าที่ของฝ่ายนักการเมือง รวมทั้งคอยสนับสนุนในสิ่งที่จรรโลงต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการคอยคัดค้านหรือต้านทานการใช้อำนาจในทางมิชอบ ในขณะเดียวกันทุกภาคส่วนก็ต้องมีความตั้งใจจริงในการผลักดันให้เกิดการกระบวนการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม และเชื่อถือได้ เพื่อคัดกรองนักการเมืองที่มีคุณภาพเข้าสู่รัฐสภา ให้มีสถานภาพเป็นนักการเมืองที่เป็นตัวแทนผู้ทรงเกียรติและมีความพร้อมในการทำงานรับใช้สังคม และรวมถึงการปฏิรูปทางการเมืองในด้านอื่นๆ เช่น การออกแบบระบบการเมืองที่ลดอิทธิพลของกลุ่มทุน (วิชัย ตันศิริ, 2565, ออนไลน์) การกระจายอำนาจให้คืนสู่ท้องถิ่น การปรับโครงสร้างของระบบราชการให้มีขนาดและสมรรถนะอย่างเหมาะสม และสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดย่อมจะนำไปสู่การวางรากฐานระบบประชาธิปไตยไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงต่อไป ในสังคมที่ด้อยพัฒนาทางการเมืองนั้น ประชาชนจะไร้ความสำนึกในความเป็นชุมชนทางการเมือง ผู้นำแต่ละคน ประชาชนแต่ละคนและกลุ่มแต่ละกลุ่มต่างก็จะมุ่งดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางวัตถุในระยะสั้น โดยปราศจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน การรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นมีอุดมการณ์มีเป้าหมายระยะยาวจะไม่เกิดขึ้น จะมีก็เฉพาะกลุ่มที่เกิดจากผลประโยชน์ระยะสั้นสมาคมท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มทางสังคมที่มีจุดประสงค์เพื่อการพบปะสังสรรค์มากกว่ากลุ่มทางการเมืองที่มุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายส่วนรวมโดยตรง ในสังคมที่ขาดการรวมกลุ่มสมาคม ไม่มีการพัฒนาไปสู้ความเป็นสถาบันเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมที่ประสบกับความแปรปรวนทางการเมือง มีการจลาจล การรัฐประหาร หรือมีลักษณะของการไร้เสถียรภาพทางการเมืองนั่นเอง

ในส่วนการเมืองของจังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองออกมาเป็นระยะ ดังกรณีสำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์ ได้นำเสนอข่าวการชุมนุมประท้วงของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2563 โดยมีกลุ่มนิสิตนักศึกษาเยาวชนคนโคราช โผล่ชุมนุมหน้าย่าโม แสดงพลังทวงคืนประชาธิปไตย คนโคราช

ไม่ทน เยาวชนปลดแอก พร้อมประกาศข้อเรียกร้องถึงรัฐบาล 4 ข้อ อ้างหยุดใช้สถาบันโจมตีนักศึกษา เมื่อเวลา 17.30 น.วันนี้ (24 ก.ค.) ที่ลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม) อ.เมือง จ.นครราชสีมา ได้มีกลุ่มนิสิตนักศึกษาเยาวชนคนโคราช ซึ่งส่วนใหญ่มาจาก 4 มหาวิทยาลัยใน จ.นครราชสีมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จ.นครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล รวมทั้งนักเรียนจากสถาบันการศึกษาต่างๆ และ ประชาชนส่วนหนึ่ง เดินทางมารวมตัวชุมนุม “แสดงพลังเพื่อทวงคืน ประชาธิปไตย คนโคราชไม่ทน เยาวชนปลดแอก” พร้อมเปิดเวทีปราศรัยโจมตี ชูป้ายข้อความขับไล่รัฐบาล และตะโกนคำว่า “พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกฯ ออกไป” “พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ออกไป” โดยมีแกนนำกลุ่มเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมถึงกลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย นำโดยนายปฏิภาณ สมพันธ์เพียร แกนนำนักศึกษา หมุนเวียนกันกล่าวปราศรัย เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา แก้รัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรีลาออก พร้อมทั้งใช้โทรโข่งประกาศเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมชุมนุมแสดงพลัง ทั้งนี้ ก่อนช่วงเวลา 18.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้พากันลุกขึ้นยืนชู 3 นิ้ว เพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่อต้านเผด็จการ ก่อนยืนตรงเคารพธงชาติไทย พร้อมประกาศข้อเรียกร้อง 4 ประการถึงรัฐบาล ประกอบด้วย 1.หยุดใช้สถาบันโจมตีนักศึกษา 2.แก้ไขรัฐธรรมนูญ 3.ยุบสภา และ 4.หยุดคุกคามประชาชน (ผู้จัดการออนไลน์, 2565, ออนไลน์)

จากความเป็นมาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างพลังทางสังคม สร้างกลุ่มอาสาสมัครที่มีจิตอาสา ให้มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเริ่มที่อาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอื่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (1) แนวคิดเกี่ยวกับ

การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการพัฒนาการทางการเมือง (3) แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย (4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม (5) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

4. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาศึกษา 12 เดือน โดยเริ่มทำการศึกษาตั้งแต่ (1 มีนาคม 2565 – 28 กุมภาพันธ์ 2566)

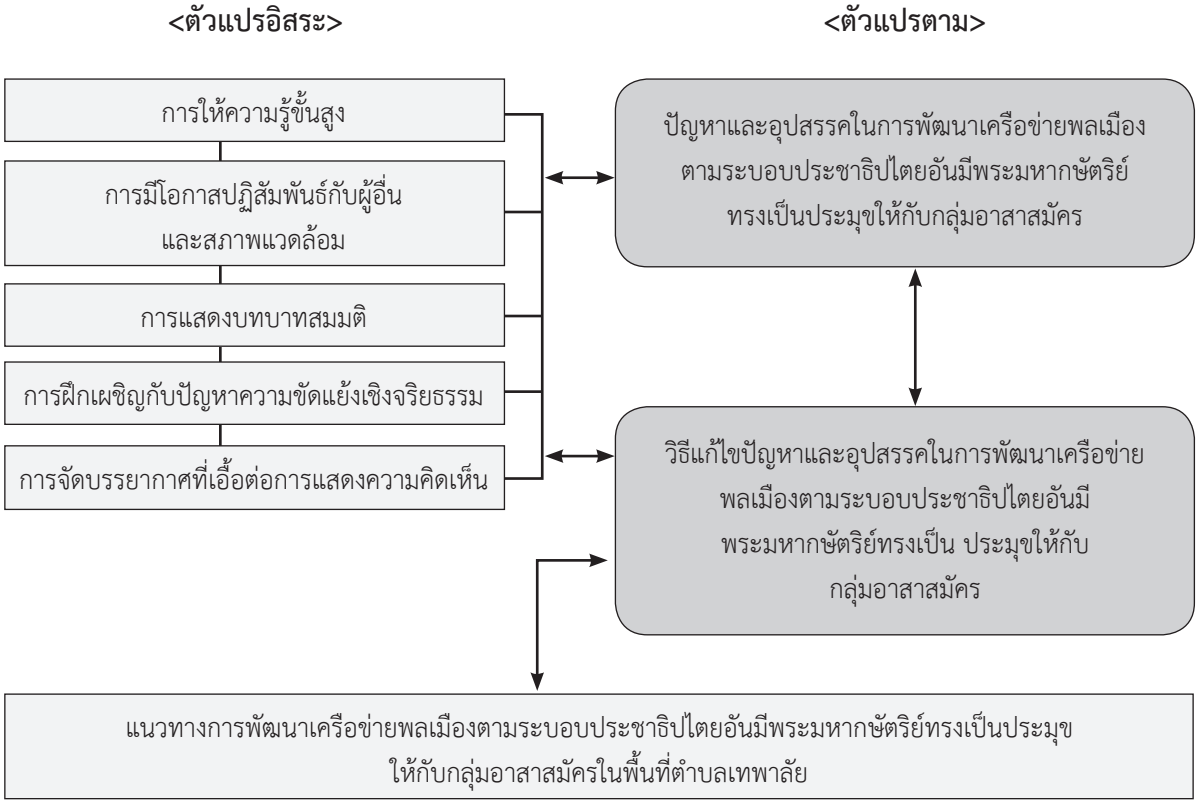
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. ได้ทราบวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3. ได้ทราบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การให้ความรู้ขั้นสูง หมายถึง การเสริมสร้างการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ (ขั้นสูงกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ 1 ขั้น) ซึ่งการได้รับประสบการณ์ดังกล่าว จะทำให้บุคคลนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมแล้วเกิดความขัดแย้งหรือความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น และความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลเกิดการปรับโครงสร้างทางความคิดของตน เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าเดิมให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม หมายถึง การเสริมสร้างการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้นและสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นการที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้สามารถพัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็วให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3. การแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การเสริมสร้างการจัดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่นนอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมและไม่ยึดติดอยู่แต่ตนเองให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

4. การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม หมายถึง การเสริมสร้างการฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมจะช่วยฝึกให้บุคคลได้คิดวิเคราะห์ อภิปราย โต้แย้งกันและตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็นรวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคม โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการอภิปรายนั้นควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่และระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้นให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

5. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น หมายถึง การเสริมสร้างการที่บุคคลมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเปิดเผยจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นได้ ซึ่งบรรยากาศในที่นี้ หมายถึง บรรยากาศของเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับและความรู้สึกปลอดภัยจากการถูกลงโทษ การวิพากษ์วิจารณ์และการกล่าวหาต่างๆ นอกจากนี้ ต้องสร้างบรรยากาศให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างเต็มที่และทำการสรุปแนวความคิดของกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันอย่างทั่วถึงให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

6. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานในทางลบหรือไม่เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ รวมถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานไม่ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

7. วิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานในทางบวกหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ส่งเสริมการทำงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

8. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย หมายถึง รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทความวิจัยเรื่อง ปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจำเป็นจะต้องมีการทำความเข้าใจคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรม การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามคู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. (2563, น. 5-6) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

คำอธิบาย	ตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศฯ
หลักการ ส่งเสริม สนับสนุน และพิทักษ์รักษาสถาบันหลักของประเทศ โดยการรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของประเทศชาติ การปฏิบัติตามหลักศาสนา การเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย	เช่น 1. แสดงออกถึงความภูมิใจในชาติ และยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ 2. ปกป้อง ดูแลผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศชาติ 3. ยึดมั่นและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของชาติให้คงอยู่อย่างมีเกียรติภูมิ

คำอธิบาย	ตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศฯ
คำอธิบาย ยึดมั่น หมายถึง ยึดถืออย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่ายๆ เช่น ยึดมั่นในหลักการ ยึดมั่นในตัวบุคคล ส่งเสริม หมายถึง เกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น สนับสนุน หมายถึง ส่งเสริม ช่วยเหลืออุปการะ พิทักษ์ หมายถึง ดูแลคุ้มครอง รักษา หมายถึง ระวัง เช่น รักษาสุขภาพ ดูแล เช่น รักษาทรัพย์สมบัติ, ป้องกัน เช่น รักษาบ้านเมือง สงวนไว้ เช่น รักษาไมตรี เทิดทูน หมายถึง ยกย่อง เชิดชูไว้เป็นที่เคารพ ต่อต้าน หมายถึง ปะทะไว้ ต้านทานไว้ สู้รบป้องกันไว้ ปฏิปักษ์ หมายถึง ฝ่ายตรงข้าม, ข้าศึก, ศัตรู	4. ไม่แสดงออกในลักษณะการดูหมิ่น เหยียดหยาม หรือไม่กระทำการอันเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติ รวมทั้งไม่กระทำการอันเป็นการให้ร้ายหรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศ 5. ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และเคารพในความแตกต่างของการนับถือศาสนา 6. ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี 7. ยกย่อง เชิดชู สถาบันพระมหากษัตริย์ 8. ไม่แสดงการต่อต้าน หรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). *คู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ., น. 5-6.

2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการพัฒนาการทางการเมือง

ระบอบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้น การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็คือ รูปการปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักหรือเป็นกติกาที่กำหนดแนวทางสำหรับการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครอง แต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564, ออนไลน์)

1. เสรีภาพ (Liberty) คือ อิสรภาพของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน โดยไม่อยู่ภายใต้การกดขี่ของรัฐ เว้นแต่อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ในหลักประชาธิปไตยเสรีภาพคือกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคม

2. ความเสมอภาค (Equality) คือ ความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

เหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกัน ความเสมอภาคประกอบไปด้วย

2.1 ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์
2.2 ความเสมอภาคตามกฎหมาย
2.3 ความเสมอภาคในด้านโอกาส
2.4 ความเสมอภาคในทางการเมือง
2.5 ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง
2.6 ความเสมอภาคในการสมัครรับเลือกตั้ง
2.7 ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ

3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนในอธิปไตยนั้นๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง

4. หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority) เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริงประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดสินปัญหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน

ความหมายของการพัฒนาการทางการเมือง

ก่อนที่จะศึกษาในรายละเอียดของเนื้อหาสาระของการพัฒนาการทางการเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาดูว่ามีนักวิชาการที่สำคัญๆ ใครบ้างที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ และแต่ละท่านได้เสนอแนะหรือให้ข้อคิดเห็นหรือให้นิยามของคำว่าพัฒนาการทางการเมืองไว้อย่างไร

Almond and Powell (1966, pp. 229-300) สองนักรัฐศาสตร์ผู้ริเริ่มนำเอาการวิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา มาใช้กับการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาการเมืองไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญๆ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่าง หมายถึง ความแตกต่างแยกแยะในหน้าที่ต่างๆ และมีโครงสร้างที่มีความชำนาญงานเฉพาะด้านในลักษณะเดียวกันกับที่ลักษณะร่วมของการพัฒนาได้กล่าวไว้

2. วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบโลก หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเชิงปฏิบัติและหาข้อเท็จจริงได้ และมีลักษณะเฉพาะเจาะจง มากกว่าที่จะอยู่ในลักษณะกระจาย จึงเห็นได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบโลกเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ทันสมัย ไม่เชื่อในสิ่งงมงายโดยปราศจากการคำนึงถึงเหตุผลและข้อเท็จจริงสามารถแยกแยะบทบาททางการเมืองออกจากบทบาททางสังคมได้อย่างชัดเจน รวมทั้งสามารถเข้าใจถึงผลกระทบที่ระบบการเมืองมีต่อตนเองด้วย ในการนี้พวกนี้จะมีความปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะใดๆ เช่น อาจเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีแนวทางเดียวกันเพื่อที่จะใช้อิทธิพลต่อผลลัพธ์ หรือนโยบายที่ออกมาจากระบบการเมือง ดังนั้นในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบโลกจะเป็นผลให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ขึ้นในสังคม และทำให้พัฒนาการของโครงสร้างทางการเมืองในลักษณะของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการเอื้ออำนวยต่อกระบวนการความแตกต่างในส่วนหนึ่งอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองของระบบ

3. ความเป็นอิสระของระบบย่อย ปัจจัยนี้เป็นส่วนที่ต่อเนื่องมาจากปัจจัย โดยมองว่าเมื่อสังคมพัฒนาไปจะเกิดหน้าที่ต่างๆ ขึ้นมากมายอันจะนำไปสู่การปรับตัวของโครงสร้างเดิม โดยการสร้างระบบย่อยๆ ขึ้นมาเพื่อที่จะสนองตอบหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา แต่เมื่อเกิดระบบย่อยขึ้นมาแล้ว ถ้าระบบย่อยเหล่านั้นไม่เป็นตัวของตัวเอง กล่าวคือ ไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ถ้าไม่ได้รับคำสั่งหรือนโยบายจากองค์กรหรือหน่วยงานใดเสียก่อน อาจถือว่าระบบย่อยนั้นขาดความเป็นอิสระในตัวเอง สังคมที่มีลักษณะในระดับสูง แต่ถ้ามีระบบย่อยที่ขาดความเป็นอิสระในตนเองจะไม่นับว่าเป็นสังคมที่พัฒนาแล้ว เช่นเดียวกันกับหนังสือเล่มโตๆ แต่ปราศจากสาระ จะไม่อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนั้นเป็นหนังสือที่ดีได้

3) แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ไม่เพียงแต่มีกติกาหรือมีรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดระบบการปกครองประเทศภายใต้หลักการของรัฐธรรมนูญเท่านั้น สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ คน หรือ ประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ มีความแตกต่างหลากหลายภายใต้หลักสิทธิเสรีภาพ และหลักความเสมอภาค จำเป็นต้องมีความเป็น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ที่เกิดขึ้นเป็นการปกครองโดยประชาชน หรือ ประชาชนปกครองตนเอง ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย ต้องลักษณะ 6 ประการ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, น. 31-36) ดังต่อไปนี้

1. มีอิสรภาพ รับผิดชอบและพึ่งตนเองได้

ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ในประเทศประชาชนในประเทศมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำนองเดียวกับเจ้าของบ้านมีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตน ระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิด หลักสิทธิเสรีภาพ และทำให้ประชาชนมี อิสรภาพ คือเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย เป็น ไท คือเป็น อิสรชน ที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบตนเองได้ และไม่ยอมตนอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจ หรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด และเป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อสามารถรับผิดชอบตนเองได้

2. เห็นคนเท่าเทียมกัน/เคารพความเสมอภาค

ประชาธิปไตย คือระบอบการปกครองที่ให้อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้นในสังคมระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าประชาชนจะแตกต่าง หรือสูงต่ำ กันอย่างไร ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ไม่ว่าจะจบดอกเตอร์หรือจบ ป. 4 ไม่ว่าจะมีอาชีพอะไร ไม่ว่าจะเป็นเจ้านายหรือเป็นลูกน้อง ทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ “พลเมือง” จึงต้อง เคารพหลักความเสมอภาค และเห็นคนเท่าเทียมกัน คือเห็นคนเป็นแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่น และเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน ไม่ว่าจะยากดีมีจน ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศเสมอกัน แม้จะมีการพึ่งพาอาศัยแต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม แต่จะมีความแตกต่างอย่างโดยสิ้นเชิงจากสังคมแบบอำนาจนิยมในระบอบเผด็จการ หรือสังคมระบบอุปถัมภ์ ซึ่งโครงสร้างสังคมเป็น แนวดิ่ง (vertical) ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่อิสรชน และมองเห็นคนเป็นแนวดิ่ง มีคนที่อยู่สูงกว่า และมีคนที่อยู่ต่ำกว่า โดยจะ ยอม คนที่อยู่สูงกว่า แต่จะเหยียด คนที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งมิใช่ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย

3. เคารพและยอมรับความแตกต่าง

ประชาธิปไตย คือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพ ระบอบประชาธิปไตยให้เสรีภาพ และยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เพื่อมิให้ความแตกต่าง และนำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย จึงต้อง ยอมรับ และเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างกัน และต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างจากตนเอง ถึงแม้จะไม่เห็นด้วย แต่จะต้องยอมรับว่า คนอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้ และต้องยอมรับโดยไม่จำเป็นที่จะต้อง เข้าใจ ว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา “พลเมือง” จึงคุยเรื่องการเมืองกันในบ้านได้ ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรคหรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกันก็ตาม

4. เคารพสิทธิผู้อื่น

ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนจึงมี สิทธิ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้อื่น หรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบกระทั่งกันจนกระทั่งไม่อาจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ ประชาธิปไตย ก็จะกลายเป็นอนาธิปไตย เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิของตนเองเป็นใหญ่สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะไปไม่รอด สิทธิในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมี ขอบเขต คือมีสิทธิและใช้สิทธิได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้อง เคารพ สิทธิผู้อื่น และจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไป ละเมิด สิทธิของผู้อื่น

5. รับผิดชอบต่อสังคม

ประชาธิปไตยมิใช่ระบอบการปกครองตามอำเภอใจ หรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำ โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้น นอกจากจะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และรับผิดชอบต่อผู้อื่นแล้ว “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยยังจะต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดย รับผิดชอบ ต่อสังคมด้วย โดยเหตุที่สังคมหรือประเทศชาติมิได้ ดีขึ้น หรือ แย่ลง โดยตัวเอง หากสังคมจะดีขึ้นได้ ก็ด้วย การกระทำ ของคนในสังคม และที่สังคมแย่ลงไป ก็เป็นเพราะ การกระทำ ของคนในสังคม “พลเมือง” นั้นก็คือผู้ที่มีสำนึกของความเป็นเจ้าของประเทศ และเป็นเจ้าของสังคม “พลเมือง” จึงไม่ใช่คนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจ แล้วทำให้สังคมเสื่อมลงไป หากเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม มองตนเองเชื่อมโยงกับสังคม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา โดยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและช่วยกันทำให้สังคมดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

6. เคารพกติกาและเข้าใจระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย คือการปกครอง โดย ประชาชน โดยใช้ กติกา หรือ กฎหมาย ที่มาจากประชาชนหรือผู้แทนประชาชน ระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา เข้าใจหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามสมควร ทั้งในเรื่อง หลักประชาธิปไตย หรือการปกครองโดยประชาชน และ หลักนิติรัฐ หรือการปกครองโดยกฎหมาย เข้าใจเรื่องการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ทั้งติดตามความเป็นไป และมีส่วนร่วมในเรื่องการบ้านการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการไปเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆ ตามสมควร ถ้ามีความขัดแย้งก็เคารพกติกา และใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา โดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

นักทฤษฎีจริยธรรมได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมไว้หลากหลาย แต่ละแนวคิดมีความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางแนวคิดเชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ในขณะที่บางแนวคิดเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีแนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล

อันเป็นความเจริญทางจิตใจที่แฝงอยู่ในตัวของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด และเมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจึงจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์แวดล้อม และจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้แต่ละแนวคิดมีแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลที่แตกต่างกันไป ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะนำเสนอแนวคิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การพัฒนาจริยธรรมแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด สามารถพัฒนาได้หลายวิธี โดยสรุปมีดังต่อไปนี้ (ทิศนา แขมมณี, 2542, น. 6-7; พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์, 2541, น. 4-5)

1) การให้ความรู้ขั้นสูง เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ (ขั้นสูงกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ 1 ขั้น) ซึ่งการได้รับประสบการณ์ดังกล่าว จะทำให้บุคคลนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมแล้วเกิดความขัดแย้งหรือความไม่สมดุลทางความคิดขึ้นและความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลเกิดการปรับโครงสร้างทางความคิดของตน เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าเดิม

2) การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้นและสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้น การที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้สามารถพัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว

3) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่นนอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมและไม่ยึดติดอยู่แต่ตนเอง

4) การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม กล่าวคือ การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมจะช่วยฝึกให้บุคคลได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกันและตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็นรวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคม โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการอภิปรายนั้นควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่และระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้น

5) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ การที่บุคคลมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเปิดเผยจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นได้ ซึ่งบรรยากาศในที่นี้ หมายถึง บรรยากาศของเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับและความรู้สึกปลอดภัยจากการถูกลงโทษ การวิพากษ์วิจารณ์และการกล่าวหาต่างๆ นอกจากนี้ ต้องสร้างบรรยากาศให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างเต็มที่และทำการสรุปแนวความคิดของกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันอย่างทั่วถึง

จะเห็นได้ว่า ตามความเชื่อของกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดนั้นเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคลนั้นๆ และเห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลควรจะพิจารณารูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันตามความสามารถทางการคิดและวัยของบุคคล

5) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยหลักการแล้วหมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีสิทธิมีส่วนในการปกครอง หรือเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2554, น. 315-317) มีทัศนะว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นทั้งเป้าหมาย และกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ

Weiner (1971, pp. 159-204) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะต้องมีองค์ประกอบย่อย 3 อย่าง ได้แก่ 1) ต้องมีกิจกรรมหรือการดำเนินการได้ เช่น การพบปะพูดคุยติดต่อประสานงาน 2) ต้องเป็นกิจกรรมที่ทำโดยความสมัครใจ หรือเป็นเรื่องการแสดงออกส่วนบุคคล และ 3) ต้องมีทางเลือกในการเข้าร่วมที่หลากหลายอยู่เสมอ

จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพวกหรือกลุ่มการเมืองนี้จะปรากฏอยู่ในแวดวงการเมืองของทุกสังคม บางสังคมประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมมาก บางสังคมประชาชนถูกจำกัดให้มีส่วนร่วมเฉพาะบางเรื่องบางโอกาสถ้ามองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของสังคมที่ทันสมัยแล้วนั้น พื้นฐานที่สำคัญในทำให้การเมืองที่ล้าหลังเป็นระบบการเมืองที่พัฒนาจะพบว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางการเมืองโดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่ และประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกซึ่งต่างพยายามเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในประเทศที่ยึดเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นหลักในการปกครอง ยึดหลักการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนภายในประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและโดยใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เองที่ผู้ปกครองอ้างในความชอบธรรมของอำนาจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดที่ดีต่อกัน และความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและชุมชนเพื่อสะดวกในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ จึงคัดเลือกประชากรที่ศึกษาจากความสมัครใจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้จำนวน 40 คนในการร่วมดำเนินโครงการ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research ,PAR) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ประสิทธิ์ ลีระพันธ์, 2564, ออนไลน์) คือ

1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา
2. ขั้นกำหนดรูปแบบแนวทางในการแก้ปัญหา
3. ขั้นดำเนินการ
4. ขั้นติดตามประเมินผล

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 เตรียมพื้นที่พบปะผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่างๆ ของชุมชน ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงาน

1.2 เตรียมทีมพัฒนาในชุมชน โดยผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาสมัครคัดเลือกผู้สนใจร่วมทีมวิจัย

2. ขั้นดำเนินการตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา

2.1.1 ประชุมผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาสมัคร ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่างๆ ในชุมชน อย่างเป็นทางการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินโครงการฯ

2.1.1.1 ผู้นำชุมชน ผู้นำอาสาสมัครแต่งตั้งทีมพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัคร ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้แทนอาสาสมัครในชุมชน ประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มทักษะแนวคิดหลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนให้พัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศึกษาข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานลักษณะทางประชากร สังคม ประชาธิปไตยในชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal, PRA) เพื่อให้ทีมพัฒนารูปแบบค่านิยมในชุมชนที่รับผิดชอบอย่างมีระบบโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กิจกรรมการทำแผนที่ของชุมชนและวิเคราะห์ชุมชน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ให้แต่ละทีมทำแผนที่ในโซนที่ทีมรับผิดชอบ โดยแสดงโครงสร้างทางกายภาพ ลักษณะการกระจายของประชากร

- นำแผนที่ของแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็นแผนที่ของชุมชนและให้สมาชิกทุกคนอภิปรายแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

- ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ได้แก่ ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชน อาชีพ รายได้ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของคนในชุมชน การรวมกลุ่ม ความเข้มแข็งในชุมชน ลักษณะของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และนำผลการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มมารวมกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้อง

2) กิจกรรม “ชุมชนที่ฉันภูมิใจ” และ “พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ควรมีในชุมชนเป็นอย่างไร”

- ให้สมาชิกแต่ละทีมวิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยในชุมชน โดยให้แต่ละทีมทำ กิจกรรม “ชุมชนที่ฉันภูมิใจ” และ “พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ควรมีในชุมชนเป็นอย่างไร”

- นำผลการวิเคราะห์มารวมกันเป็นข้อมูลของชุมชนและให้สมาชิกอภิปราย แสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้อง

3) สำรวจข้อมูลภาคสนาม

- สำรวจข้อมูลภาคสนามโดยผู้แทนแต่ละทีมออกสำรวจ พื้นที่ในโซนรับผิดชอบเพื่อศึกษาข้อมูลและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนโดยตรง

- นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องโดยการตรวจสอบกับข้อมูลภาคสนามที่ผู้แทนแต่ละกลุ่มออกสำรวจพื้นที่กับข้อมูลการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

- ประชุมทีมพัฒนารูปแบบการสร้างความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยกับอาสาสมัครสรุปข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2.1.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference FSC) เพื่อให้ทีมพัฒนารูปแบบการพัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทบทวนความเป็นมาของชุมชนในอดีต เชื่อมโยงกับปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต และนำการศึกษาทบทวนของแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็นข้อมูลของชุมชนตำบลเทพาลัย เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนอภิปรายแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้อง

2.1.3 อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ให้กับอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

2.2 ขั้นกำหนดรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciatory Influence Control AIC) เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และค้นหาสาเหตุของปัญหา กำหนดค่านิยมที่พึงปรารถนา กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา และวางแผนปฏิบัติการโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์ชุมชนมาทบทวนพิจารณาวิเคราะห์ประเด็นปัญหา โดยให้ทีมพัฒนารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยวิธีการให้คะแนนตามความรุนแรงของปัญหา และนำผลการพิจารณารวมเป็นของชุมชน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนอภิปรายแสดงความคิดเห็นตรวจสอบความถูกต้อง

2. ให้แต่ละทีมอภิปรายแสดงความคิดเห็นและวาดภาพพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ชุมชนที่พึงปรารถนาของทีมและนำภาพของแต่ละทีมมารวมเป็นของชุมชนและเปิดโอกาสให้สมาชิกทีมร่วมแสดงความคิดเห็น

3. ให้สมาชิกแต่ละทีมวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการเพื่อพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยนำมารวมเป็นแนวทางการดำเนินงานของชุมชนตำบลเทพาลัย โดยจำแนกกิจกรรมออก 2 ประเภท คือ

3.1 กิจกรรมที่ชุมชนทำได้เองแบ่งความรับผิดชอบตามโซนให้แต่ละทีมไปดำเนินการ

3.2 กิจกรรมที่ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น ขอการสนับสนุนวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นต้น

4. มอบหมายความรับผิดชอบ และจัดทำแผนปฏิบัติการ ควบคุม กำกับการดำเนินและประเมินผล

2.3 ขั้นดำเนินการตามแผน

นำรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองตาม ระอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมาไปดำเนินการ

2.4 ขั้นประเมินผล

ประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมาไปดำเนินการ ตามกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแต่ละเทคนิค

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษา พบว่า นักวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน เพื่อดูว่าผลสรุปจะตรงกันหรือไม่ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์ (2558, น. 182-184) เรื่อง การศึกษาระบบอุปถัมภ์กับปัญหาสังคมไทย: การประยุกต์ใช้ของนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ และของฐานริณทร์ หาญเกียรติวงศ์ และคณะ (2563, น. 3) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีดังต่อไปนี้

ประเด็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คือ **ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์** โดยมีรายละเอียดดังนี้ ระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาการเมืองการปกครอง เป็นต้นตอของปัญหาการทุจริต หรือทำให้การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยล้าหลัง-ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เป็นอุปสรรคต่อระบบเศรษฐกิจเสรี การกระจายอำนาจและการปฏิรูประบบราชการ อันที่จริงเมื่อพิจารณาว่าการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจเสรี การกระจายอำนาจหรือแม้แต่การปฏิรูประบบราชการล้วนเป็นเรื่องที่แนบแน่นกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ระบบอุปถัมภ์จึงเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัญหาสังคมและสวัสดิการสังคม ตลอดจนการสังคมสงเคราะห์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มิติความซับซ้อนของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่พึงพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์แนวดิ่งที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้คู่ความสัมพันธ์ที่คาดหวังการปฏิบัติต่อกันนั้นฝ่ายที่อยู่ต่ำชั้นกว่า หรือด้อยกว่าไม่มีทรัพยากร อำนาจและสถานภาพที่จะตอบแทนผู้ที่อยู่เหนือกว่าได้อย่างเต็มที่ จึงตกอยู่ในสภาพของการติดหนี้บุญคุณ เมื่อบุคคลต้องติดหนี้บุญคุณในระบบอุปถัมภ์นั้น มีผู้วิเคราะห์ว่าผู้ที่เป็นฝ่ายรับการอุปถัมภ์มีทางเลือกในการปฏิบัติอย่างน้อย 4 ประการ คือ **ประการที่ 1** เขาสามารถตอบแทนหนี้บุญคุณไปยังผู้อุปถัมภ์ด้วยการบริการในสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการมาก จนถึงระดับที่มีคุณค่าการแลกเปลี่ยนที่ทัดเทียมกัน **ประการที่ 2** การตอบแทนบางอย่าง อาทิ การตอบแทนด้านศาสนา การแพทย์ หรือการมีความชำนาญในการสู้รบ การตอบแทนเหล่านี้อาจเป็นไปได้ ทว่าในกรณีที่ทรัพยากรของผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำ มักไม่เพียงพอที่จะให้การอุปถัมภ์ ผู้รับการอุปถัมภ์ อาจพยายามหาทางพึ่งพิงแหล่งอื่นหรือผู้อุปถัมภ์คนอื่น ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องมีผู้อุปถัมภ์มาก และหากมีการแข่งขันกันมากระหว่างผู้อุปถัมภ์

หลายคน ข้อเรียกร้องของผู้อุปถัมภ์ก็จะลดลง ผู้รับการอุปถัมภ์อาจไม่เห็นความสำคัญในการตอบแทนบุญคุณมากนัก **ประการที่ 3** ในสังคมเกษตรกรรมส่วนใหญ่ การจัดให้มีการปกครองตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้มีการผูกขาดอำนาจท้องถิ่นโดยเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของที่นา ทว่าฝ่ายของผู้รับการอุปถัมภ์อาจมีอำนาจต่อรองและสามารถบังคับผู้อุปถัมภ์ให้บริการต่างๆ แม้ว่าในท้ายที่สุด ผู้รับการอุปถัมภ์จะหันหน้าเข้าหาผู้อุปถัมภ์ ซึ่งในความเป็นจริง กรณีการต่อรองของผู้รับการอุปถัมภ์น่าจะเป็นไปได้ยาก เนื่องเพราะผู้อุปถัมภ์มีอำนาจในท้องถิ่น และประชาชนท้องถิ่นมักขาดอิสระในการปกครองตนเอง **ประการที่ 4** ผู้อุปถัมภ์อาจไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้รับการอุปถัมภ์เลยก็ได้ ทว่า ทางเลือกนี้จะดูห่างไกลด้วยเหตุที่ ผู้อุปถัมภ์คือผู้ครอบครองบริการสำคัญ เช่น การปกครอง การให้ความคุ้มครอง การเป็นเจ้าของที่ดิน และการจัดงานให้ทำ เป็นต้น นัยยะของแบบแผนการปฏิบัติตามค่านิยมที่ว่า “การที่เป็นฝ่ายให้ เพื่อหวังที่จะได้สิ่งตอบแทน-เป็นความคุ้มครองป้องกันหรือช่วยเหลือ” นั้น ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าผู้ที่อยู่ในระดับต่ำชั้นกว่า ไม่มั่นใจในการเข้าถึงทรัพยากรที่ตนไม่มีอำนาจ หรือไม่อาจควบคุมความเป็นไปหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นได้ ในทางกลับกัน หากบุคคลทุกคนในสังคมได้รับหลักประกันความมั่นคงในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของตนได้ ค่านิยมแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ก็จะเบาบางหรือลดลง และมิติความซับซ้อนของความสัมพันธ์ โดยฝ่ายที่อยู่ต่ำชั้นกว่าหรือไม่มีทรัพยากร อำนาจและสถานภาพที่จะตอบแทนผู้ที่อยู่เหนือกว่าได้อย่างเต็มที่ จะอยู่ในสภาพของการติดหนี้บุญคุณ และมีทางเลือกในการปฏิบัติ คือ 1) เขาสามารถตอบแทนหนี้บุคคลไปยังผู้อุปถัมภ์ด้วยการบริการในสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการ 2) การตอบแทนบางอย่าง เช่น การตอบแทนบุญคุณด้วยคะแนนเสียงหรือด้วยการปฏิบัติตามข้อร้องขอจากผู้อุปถัมภ์แม้จะผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย เช่น การซื้อเสียง หรือคอร์รัปชัน เป็นต้น นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่ชอบธรรม ผิดกติกา และผู้ที่ไม่เข้าพรรค ไม่เข้าพวกในพื้นที่อาจได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติ ยิ่งหากเป็นผู้ที่ยากจนอยู่แล้วไม่มีปากมีเสียง ทางราชการให้ทำเช่นไรก็ทำแบบนั้น ยิ่งส่งผลร้ายแรงในรูปแบบของการซ้ำเติม เช่น หลายครั้งเรื่องเกี่ยวกับการลงชื่อเข้ารับการชดเชยจากภัยแล้ง หากเป็นบุคคลที่รู้จักกันจะเขียนชดเชยให้เต็มพื้นที่นาที่ทำหรืออาจเกินกว่านั้น เพื่อให้ได้รับสิทธิที่เพิ่มมากขึ้น แต่หากไม่รู้จักหรือไม่เข้าพวกกับกลุ่มคนผู้มีอำนาจในพื้นที่ท้องถิ่นเหล่านี้แล้ว สิทธิเหล่านี้อาจถูกริดรอน และเลวร้ายจนถึงขั้นไม่ได้รับสิทธิ เป็นต้น **ซึ่งตรงกับผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ** พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสามารถสรุปได้ดังนี้ (1) ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลเทพาลัย ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (2) ผู้นำชุมชนยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนในตำบลเทพาลัยรับทราบบทบาทหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (3) หน่วยงานราชการในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัยยังขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเห็นเพียงป้ายประชาสัมพันธ์ เท่านั้น (4) ประชาชนในชุมชนตำบลเทพาลัย ส่วนใหญ่สนใจแต่ตนเองและพวกพ้อง ไม่สนใจในปัญหาของการทำผิดกฎหมาย เช่น พบเห็นประชาชนบางคนเล่นการพนันในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย แต่ไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวจะมีปัญหากับคนในชุมชนเดียวกันและอาจมีปัญหาตามมาในภายหลัง เป็นต้น (5) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่กล้าร้องเรียนพฤติกรรมการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การเล่นการพนันของเจ้าหน้าที่รัฐ การเบียดบังเวลา

ราชการ การใช้รถของราชการไปธุระส่วนตัว เป็นต้น (6) ในโลกของสังคมออนไลน์มีการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งบางเว็บไซต์มีการนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือน ใส่ร้ายบิดเบือนข้อมูลอันเป็นเท็จต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวจะเป็นภัยต่อตนเองและครอบครัว เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษา พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน เพื่อดูว่าผลสรุปจะตรงกันหรือไม่ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัย เรื่อง รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง ของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ์ (2557, น. 117-118) และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม พบว่า วิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอในการปฏิบัติเพื่อสร้างรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ์ (2557, น. 117-118) มีดังต่อไปนี้ 1) รัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองต้องทำจากสองแนวทาง คือ การสร้างพลเมืองสร้างชุมชน-ประชาสังคม และสร้างศักยภาพกับเพิ่มแรงจูงใจในการจัดการ-พัฒนาตนเอง ของท้องถิ่นต่างๆ โดยร่วมมือกับพลเมืองและประชาสังคม ทั้งหมดนี้คือแนวทางที่หนึ่ง ในทางกลับกัน รัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองต้องสร้างจากแนวทางที่สองด้วย คือ ไม่ว่าราชการส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคต้องส่งเสริมพลเมืองให้มากด้วย จากสองทางนี้ จึงจะไปบรรจบกันเป็นรัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองที่ได้ผล 2) การบริหารงานแบบเครือข่าย คือ กระบวนทัศน์ใหม่ที่จำเป็นต่อภาครัฐในการทำรัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองคล้ายๆ กับที่ประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง มีความจำเป็นในทางรัฐศาสตร์ เป็นกระบวนทัศน์ที่ขาดไม่ได้ในการทำรัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองเช่นกัน แต่สำหรับนักการเมืองและข้าราชการแล้ว จะรับการปกครองตนเอง ไม่ได้มากนัก เพราะมันขัดกับอาชีพและผลประโยชน์ของคนสองกลุ่มนี้มาก แต่ถ้าใช้การบริหารงานแบบเครือข่ายแล้ว ทั้งสองกลุ่มน่าจะรับได้ เพราะสามารถเอาภาคเอกชน และกระบวนการ ติดต่อมาใช้ได้ เอามูลนิธิ สมาคม ประชาสังคมที่เรียบร้อยและบริหารดีมาร่วมงานก็ได้ ส่วนกลุ่มพลเมืองไหนที่ไม่น่าไว้วางใจก็ไม่ต้องดึงเข้ามาหรืออาศัยไหว้วานอยู่ห่างๆ ก็ได้ ซึ่งจะทำให้ไม่อึดอัดกันมากจนเกินไป 3) หากจะทำรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง จากภาครัฐตามที่กล่าวมาแล้วก็ต้องสำรวจตรวจสอบว่ากฎหมายและระเบียบใดรวมทั้งระบบการคลังและงบประมาณใดที่เป็นพันธนาการกับการนำประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคพลเมือง เข้ามาร่วมงานกับรัฐและท้องถิ่นแล้ว แก้ไขยกเลิก หรือเขียนใหม่ขึ้นมา อาจต้องมีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและระเบียบคำสั่งทั้งปวงเพื่อให้เกิดการบริหารงานแบบเครือข่าย และรัฐประศาสนศาสตร์พลเมืองให้มากขึ้น 4) ในทางยุทธศาสตร์ รัฐประศาสตร์พลเมืองจะทำได้มากขึ้นจริงๆ ต้องทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงหันมาสนใจวาระนี้ จึงต้องพยายามทำให้ผู้คนเห็นด้วยกับเราเป็นจำนวนมากและนำเสนอวาระนี้ต่อพรรคการเมืองใหญ่ๆ ให้นำมาทำเป็นนโยบายหลักของพรรคการเมืองต่อไป

และควรนำแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมาปรับใช้ในวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดยใช้กระบวนการทางสังคมเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ พ่อ- แม่ ครู เพื่อน พระสงฆ์ และสื่อมวลชน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการที่พบว่า (1) ทีมวิจัยทั้ง 2 ทีม จะร่วมแรงร่วมใจกันในการเป็นภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตลอดไป (2) ทีมวิจัยทั้ง 2 ทีม จะนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ ไปเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ครอบครัว เครือญาติของตนเอง (3) ทีมวิจัยทั้ง 2 ทีม ได้เสนอขอให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีโครงการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (4) ทีมวิจัยทั้ง 2 ทีม ได้ขอรับแนวทางจากวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึงการร่วมเป็นเครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น การขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในการอบรมให้ความรู้ประชาชน เป็นต้น (5) ทีมวิจัยทั้ง 2 ทีม ได้เสนอขอให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีช่องทางสื่อสารในรูปแบบไลน์กรุป ระหว่างประชาชนในชุมชนตำบลเทพาลัย ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกในภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชุมชนตำบลเทพาลัย อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ (6) การจัดให้มีเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ A-I-C กล่าวคือ กระบวนการ A-I-C มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการประชุม แบบ A-I-C เพื่อมาร่วมประกาศอุดมการณ์ร่วมว่า “ต้องให้อาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัยเป็นหน่วยงานที่โปร่งใสปราศจากการทุจริต” เช่น

ขั้น A : Appreciation = เป็นการให้ทุกคนสร้างอุดมการณ์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วม สะท้อนอุดมการณ์หรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน “การบริหารงานโปร่งใส ได้รับการยอมรับจากประชาคม”

ขั้น I : Influence = เป็นการให้ทุกคนร่วมกันนำวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ร่วม จากขั้น A มานำเสนอแนวทางและวิธีการที่ กลุ่มอาสาสมัครจะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ได้ร่วมคิดออกมาเป็นรูปโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ โครงการยกย่องคนทำความดีมีความซื่อสัตย์, โครงการหน่วยงานภาครัฐโปร่งใส จัดการเผยแพร่โครงการที่หน่วยงานภาครัฐดำเนินการแก่ประชาคมในรูปแบบวารสาร, และโครงการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น บุคลากรท้องถิ่น และตัวแทนภาคประชาชน ในการปฏิบัติราชการที่ดี

ขั้น C : Control = เป็นขั้นการควบคุมเพื่อให้โครงการและกิจกรรม ได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติร่วมกันโดยเฉพาะการร่วมทำงานเป็นทีมจากทุกภาคส่วน โดยให้ทุกกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมเมื่อ หน่วยงานภาครัฐจะเริ่มทำโครงการ โดยมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมการประชุม เพื่อรับทราบรายละเอียดโครงการ รับทราบวัตถุประสงค์โครงการ รับทราบผู้รับผิดชอบโครงการ รับทราบงบประมาณ และร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินโครงการ

วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษา พบว่า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามคู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. (2563, น. 5-6) และแนวคิดความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยของปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 31-36) ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน เพื่อดูว่าผลสรุปจะตรงกันหรือไม่ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามคู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. (2563, น. 5-6) **มีหลักการ คือ** ส่งเสริม สนับสนุน และพิทักษ์รักษาสถาบันหลักของประเทศ โดยการรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของประเทศชาติ การปฏิบัติตามหลักศาสนา การเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และ**มีคำอธิบาย คือ ยึดมั่น** หมายถึง ยึดถืออย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่ายๆ เช่น ยึดมั่นในหลักการ ยึดมั่นในตัวบุคคล **ส่งเสริม** หมายถึง เกื้อหนุน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ดีขึ้น **สนับสนุน** หมายถึง ส่งเสริม ช่วยเหลืออุปการะ **พิทักษ์** หมายถึง ดูแล คุ้มครอง **รักษา** หมายถึง ระวัง เช่น รักษาสุขภาพ ดูแล เช่น รักษาทรัพย์สมบัติ, ป้องกัน เช่น รักษาบ้านเมือง สงวนไว้ เช่น รักษาไมตรี **เทิดทูน** หมายถึง ยกย่อง เชิดชู ไว้เป็นที่เคารพ **ต่อต้าน** หมายถึง ปะทะไว้ ต้านทานไว้ สู้รบป้องกันไว้ และ **ปฏิปักษ์** หมายถึง ฝ่ายตรงข้าม, ข้าศึก, ศัตรู และแนวคิดความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 31-36.) พบว่า การปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ไม่เพียงแต่มีกติกาหรือมีรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดระบบการปกครองประเทศภายใต้หลักการของรัฐธรรมนูญเท่านั้น สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ คน หรือ ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ มีความแตกต่างหลากหลายภายใต้หลักสิทธิเสรีภาพ และหลักความเสมอภาค จำเป็นต้องมีความเป็น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ที่เกิดขึ้นเป็นการปกครองโดยประชาชน หรือ ประชาชนปกครองตนเอง ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตยต้องลักษณะ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) มีอิสรภาพรับผิดชอบและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน/เคารพความเสมอภาค 3) เคารพและยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เคารพกติกาและเข้าใจระบอบประชาธิปไตย

ซึ่งตรงกับผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการที่พบว่า แนวทางพัฒนาเครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถสรุปได้ทั้งหมด 14 ข้อ ดังนี้ คือ (1) ประชาชนในชุมชนต้องพึ่งพาตนเองได้โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม (2) ประชาชนในชุมชนต้องเคารพกฎหมาย กฎ และกติกาของชุมชน ปกป้องรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (3) ประชาชนในชุมชนต้องยอมรับการแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนด้วยหลักการประนีประนอม โดยส่งเสริมให้มีกลไกการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชนโดยชุมชน เช่น ใช้พื้นที่บริเวณวัดเป็นสถานที่

จัดการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น (4) ผู้นำชุมชนสามารถส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้การยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ของชุมชน เช่น การช่วยกันตรวจสอบการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างยุติธรรม เมื่อฝ่ายใดได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเสียงส่วนใหญ่แล้ว ประชาชนในชุมชนก็ต้องยอมรับผลการเลือกตั้งเพื่อเป็นการปลูกฝังการเคารพกติกาและเคารพประชาธิปไตย เป็นต้น (5) ผู้นำชุมชนสามารถกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจเรื่องความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำได้โดยวิธีง่ายๆ เช่น ผู้นำชุมชนเล่าข่าวเหตุการณ์ประจำวันที่คนในสังคมทำสิ่งดีงามให้กับสังคม เช่น ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมคนร้าย ประชาชนแจ้งเบาะแสที่หลบซ่อนของคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ให้กับประชาชนในชุมชนรับฟังอย่างสม่ำเสมอผ่านหอกระจายข่าวของชุมชน หรือในรูปแบบออนไลน์ (6) การยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดีต่างๆ โดยเฉพาะผู้ที่แสดงออกถึงความเคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ประชาชนในชุมชนตัวอย่างที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ประชาชนตัวอย่างในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 10 อย่างสม่ำเสมอ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น (7) การให้ประชาชนในชุมชนเสนอบุคคลตัวอย่างที่แสดงถึงความเป็นคนที่เคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อหาคนที่ชุมชนยกย่องนับถือและศึกษาจากหนังสือและให้บอกเหตุผลในการเลือกบุคคลนั้นมาเป็นตัวอย่าง (8) หน่วยงานราชการในชุมชนจัดนิทรรศการแสดงประวัติและความประพฤติของบุคคลตัวอย่างที่ประชาชนในชุมชนยกย่อง ว่าเป็นคนที่เคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษา (9) ผู้นำชุมชนประกาศยกย่องประชาชนในชุมชน ที่มีความเคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ปรากฏแก่ประชาชน โดยทั่วไปทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น (10) ประชาชนในชุมชนจะต้องไม่นิ่งดูดายเมื่อเห็นผู้ทำผิดกฎหมาย และกระทำการที่ดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเมื่อทราบว่ามีการกระทำที่ผิดจะต้องรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบโดยเร็ว (11) การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบกลุ่ม โดยเริ่มจากกลุ่มคนที่มีอาชีพเดียวกันหรือกลุ่มคนที่มีการทำงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือกลุ่มคนที่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ก่อนจะขยายผลไปยังกลุ่มคนต่างๆ ที่อยู่อาศัยในชุมชนให้ครบถ้วน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในกลุ่ม ได้แสดงทัศนะและการมีส่วนร่วมการตัดสินใจในด้านต่างๆ ของการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (12) ส่งเสริมให้มีระบบอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อได้มีโอกาสได้เข้ารับการอบรมความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ รวมถึง อปท. ให้เป็นไปโดยสุจริต (13) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมการรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น หรือมีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นในช่องทางต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวชุมชน ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารและเผยแพร่กิจการของสภาท้องถิ่นโดยสื่อต่างๆ ซึ่งเมื่อประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นจากช่องทางต่างๆ แล้ว จะทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหารท้องถิ่น (14) ส่งเสริมให้ตัวแทนภาคประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ และระเบียบฯ ว่าด้วยการจัดทำแผนฯ เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจระเบียบต่างๆ จะได้ตรวจสอบการทำงานของ อปท. ได้อย่างถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถสรุปได้ดังนี้ (1) ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลเทพาลัย ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายในชีวิตประจำวัน (2) ผู้นำชุมชนยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนในตำบลเทพาลัยรับทราบบทบาทหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (3) หน่วยงานราชการในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัยยังขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เห็นเพียงป้ายประชาสัมพันธ์ เท่านั้น (4) ประชาชนในชุมชนตำบลเทพาลัย ส่วนใหญ่สนใจแต่ตนเองและพวกพ้อง ไม่สนใจในปัญหาของการทำผิดกฎหมาย เช่น พบเห็นประชาชนบางคนเล่นการพนันในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย แต่ไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวจะมีปัญหากับคนในชุมชนเดียวกันและอาจมีปัญหาตามมาในภายหลัง เป็นต้น (5) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่กล้าร้องเรียนพฤติกรรมการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การเล่นการพนันของเจ้าหน้าที่รัฐ การเบียดบังเวลาราชการ การใช้รถของราชการไปธุระส่วนตัว เป็นต้น (6) ในโลกของสังคมออนไลน์มีการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งบางเว็บไซต์มีการนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือน ใส่ร้าย บิดเบือนข้อมูลอันเป็นเท็จต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวจะเป็นภัยต่อตนเองและครอบครัว เป็นต้น

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2556, น. 49-50) พบว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีความขัดแย้งทางความคิดและการแตกแยกออกเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ประชาธิปไตยแบบตัวแทนประสบปัญหาเรื่องบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมและตัวแทนของประชาชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ประชาชนจึงให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง และการนำแนวคิดทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยามาอธิบายถึงสถานภาพและบทบาทของประชาชนที่เกิดขึ้นในบริบททางการเมืองไทย เพื่อแสวงหาปัจจัยหนุนเสริมความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ และกลไกรัฐ ซึ่งสรุปได้ว่า จุดเริ่มต้นของความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นจากการตระหนัก การร้อยเรียง การร่วมกัน และการเสริมพลังอำนาจ โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ การที่ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า (1) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดจะร่วมแรงร่วมใจกันในการเป็นภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตลอดไป (2) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดจะนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ ไปเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ครอบครัว เครือญาติของตนเอง (3) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดได้เสนอขอให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีโครงการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (4) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดได้ขอรับแนวทางจากวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึงการร่วมเป็นเครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น การขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในการอบรมให้ความรู้ประชาชน เป็นต้น (5) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดได้เสนอขอให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีช่องทางสื่อสารในรูปแบบไลน์กรุป ระหว่างประชาชนในชุมชนตำบลเทพาลัย ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกในภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขชุมชนตำบลเทพาลัย อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ (6) การจัดให้มีเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ A-I-C กล่าวคือ กระบวนการ A-I-C มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการประชุม แบบ A-I-C เพื่อมาร่วมประกาศอุดมการณ์ร่วมว่า “ต้องให้อาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย เป็นหน่วยงาน ที่โปร่งใสปราศจากการทุจริต”

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บงกช สุทัศน์ณ อยุธยา (2557, น. 248) พบว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน คือ การบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาดและการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเกิดจากการที่ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือ ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายที่ว่า “การเมือง และการบริหารราชการเป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” เนื่องจากปัญหาที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตรวจสอบพบมากที่สุด คือ การทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ เช่น การคอร์รัปชันเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงควรถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างค่านิยมแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยมเพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และร่วมตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองให้เข้มข้นยิ่งขึ้น รวมถึงต้องสามารถจูงใจให้คนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของสังคมเข้าสู่ระบบราชการและระบบการเมืองอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

ผลวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสามารถสรุปได้ทั้งหมด 14 ข้อ ดังนี้ คือ (1) ประชาชนในชุมชนต้องพึ่งพาตนเองได้โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม (2) ประชาชนในชุมชนต้องเคารพกฎหมาย กฎ และกติกาของชุมชน ปกป้องรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (3) ประชาชนในชุมชนต้องยอมรับการแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนด้วยหลักการประนีประนอม โดยส่งเสริมให้มีกลไกการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชนโดยชุมชน เช่น ใช้พื้นที่บริเวณวัดเป็นสถานที่จัดการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น (4) ผู้นำชุมชนสามารถส่งเสริม

ให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้การยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ของชุมชน เช่น การช่วยกันตรวจสอบการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างยุติธรรม เมื่อฝ่ายใดได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเสียงส่วนใหญ่แล้ว ประชาชนในชุมชนก็ต้องยอมรับผลการเลือกตั้งเพื่อเป็นการปลูกฝังการเคารพกติกาและเคารพประชาธิปไตย เป็นต้น (5) ผู้นำชุมชนสามารถกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจเรื่องความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำได้โดยวิธีง่ายๆ เช่น ผู้นำชุมชนเล่าข่าวเหตุการณ์ประจำวัน ที่คนในสังคมทำสิ่งดีงามให้กับสังคม เช่น ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมคนร้าย ประชาชนแจ้งเบาะแสที่หลบซ่อนของคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ให้กับประชาชนในชุมชนรับฟังอย่างสม่ำเสมอผ่านหอกระจายข่าวของชุมชน หรือในรูปแบบออนไลน์ (6) การยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดีต่างๆ โดยเฉพาะผู้ที่แสดงออกถึงความเคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ประชาชนในชุมชนตัวอย่างที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ประชาชนตัวอย่างในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 10 อย่างสม่ำเสมอ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น (7) การให้ประชาชนในชุมชนเสนอบุคคลตัวอย่างที่แสดงถึงความเป็นคนที่เคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อหาคนที่ชุมชนยกย่องนับถือและศึกษาจากหนังสือและให้บอกเหตุผลในการเลือกบุคคลนั้นมาเป็นตัวอย่าง (8) หน่วยงานราชการในชุมชนจัดนิทรรศการแสดงประวัติและความประพฤติของบุคคลตัวอย่างที่ประชาชนในชุมชนยกย่อง ว่าเป็นคนที่เคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษา (9) ผู้นำชุมชนประกาศยกย่องประชาชนในชุมชน ที่มีความเคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ปรากฏแก่ประชาชน โดยทั่วไปทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น (10) ประชาชนในชุมชนจะต้องไม่นิ่งดูดายเมื่อเห็นผู้ทำผิดกฎหมาย และกระทำการที่ดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเมื่อทราบว่ามีการกระทำที่ผิดจะต้องรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบโดยเร็ว (11) การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบกลุ่ม โดยเริ่มจากกลุ่มคนที่มีอาชีพเดียวกัน หรือกลุ่มคนที่มีการทำงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือกลุ่มคนที่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ก่อนจะขยายผลไปยังกลุ่มคนต่างๆ ที่อยู่อาศัยในชุมชนให้ครบถ้วน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในกลุ่ม ได้แสดงทัศนะและการมีส่วนร่วมการตัดสินใจในด้านต่างๆ ของการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (12) ส่งเสริมให้มีระบบอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อได้มีโอกาสได้เข้ารับการอบรมความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ รวมถึง อปท. ให้เป็นไปโดยสุจริต (13) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมการรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น หรือมีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นในช่องทางต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวชุมชน ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารและเผยแพร่กิจการของสภาท้องถิ่นโดยสื่อต่างๆ ซึ่งเมื่อประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นจากช่องทางต่างๆ แล้ว จะทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหารท้องถิ่น (14) ส่งเสริมให้ตัวแทนภาคประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ และระเบียบฯ ว่าด้วยการจัดทำแผนฯ เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจระเบียบต่างๆ จะได้ตรวจสอบการทำงานของ อปท. ได้อย่างถูกต้อง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหาไทยน้อย ฐาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (2562, น. 79-80) พบว่า แนวคิดในการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดกับประชาชนเป็นเรื่องที่แทบทุกประเทศในโลก พยายาม

ผลักดันให้เกิดขึ้นและให้ความสำคัญมาโดยตลอด เพราะต่างตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่า ของความเป็นพลเมืองที่จะเป็นเครื่องมือนำพาประเทศให้อยู่รอดและก้าวพ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเมื่อประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพ และนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง นับว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง หลายประเทศที่พัฒนาแล้วมีความตระหนักดีในเรื่องดังกล่าว จึงให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคน ภาครัฐต้องเน้นหลักการพัฒนาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและตระหนักรู้ด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อความเข้มแข็งได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโดยการให้ ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของความเป็นพลเมืองว่ามีบทบาทสำคัญที่จะสร้างรากฐานประชาธิปไตยของประเทศสู่ความก้าวหน้าและมั่นคง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถสรุปได้ทั้งหมด 14 ข้อ ดังนี้

(1) ประชาชนในชุมชนต้องพึ่งพาตนเองได้โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม

(2) ประชาชนในชุมชนต้องเคารพกฎหมาย กฎ และกติกาของชุมชน ปกป้องรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(3) ประชาชนในชุมชนต้องยอมรับการแก้ไขข้อขัดแย้งในชุมชนด้วยหลักการประนีประนอม โดยส่งเสริมให้มีกลไกการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชนโดยชุมชน เช่น ใช้พื้นที่บริเวณวัดเป็นสถานที่จัดการไกล่เกลี่ยปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชน เป็นต้น

(4) ผู้นำชุมชนสามารถส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้การยอมรับมติเสียงส่วนใหญ่ของชุมชน เช่น การช่วยกันตรวจสอบการเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างยุติธรรม เมื่อฝ่ายใดได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเสียงส่วนใหญ่แล้ว ประชาชนในชุมชนก็ต้องยอมรับผลการเลือกตั้งเพื่อเป็นการปลูกฝังการเคารพกติกาและเคารพประชาธิปไตย เป็นต้น

(5) ผู้นำชุมชนสามารถกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจเรื่องความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำได้โดยวิธีง่ายๆ เช่น ผู้นำชุมชนเล่าข่าวเหตุการณ์ประจำวัน ที่คนในสังคมทำสิ่งดีงามให้กับสังคม เช่น ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมคนร้าย ประชาชนแจ้งเบาะแสที่หลบซ่อนของคนร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ให้กับประชาชนในชุมชนรับฟังอย่างสม่ำเสมอผ่านหอกระจายข่าวของชุมชน หรือในรูปแบบออนไลน์

(6) การยกย่องสรรเสริญผู้ทำความดีต่างๆ โดยเฉพาะผู้ที่แสดงออกถึงความเคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ประชาชนในชุมชนตัวอย่างที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ประชาชนตัวอย่างในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 10 อย่างสม่ำเสมอ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น

(7) การให้ประชาชนในชุมชนเสนอบุคคลตัวอย่างที่แสดงถึงความเป็นคนที่เคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยพูดคุยกับคนในชุมชนเพื่อ

หาคนที่ชุมชนยกย่องนับถือและศึกษาจากหนังสือและให้บอกเหตุผลในการเลือกบุคคลนั้นมาเป็นตัวอย่าง

(8) หน่วยงานราชการในชุมชนจัดนิทรรศการแสดงประวัติและความประพฤติของบุคคลตัวอย่างที่ประชาชนในชุมชนยกย่อง ว่าเป็นคนที่เคารพกฎหมาย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้ศึกษา

(9) ผู้นำชุมชนประกาศยกย่องประชาชนในชุมชนที่มีความเคารพกฎหมายและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ปรากฏแก่ประชาชน โดยทั่วไปทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

(10) ประชาชนในชุมชนจะต้องไม่นิ่งดูดายเมื่อเห็นผู้ทำผิดกฎหมาย และกระทำการที่ดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเมื่อทราบว่ามีการกระทำที่ผิดจะต้องรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับทราบโดยเร็ว

(11) การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบกลุ่ม โดยเริ่มจากกลุ่มคนที่มีอาชีพเดียวกัน หรือกลุ่มคนที่มีการทำงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือกลุ่มคนที่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ก่อนจะขยายผลไปยังกลุ่มคนต่างๆ ที่อยู่อาศัยในชุมชนให้ครบถ้วน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในกลุ่ม ได้แสดงทัศนะและการมีส่วนร่วมการตัดสินใจในด้านต่างๆ ของการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

(12) ส่งเสริมให้มีระบบอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อได้มีโอกาสได้เข้ารับการอบรมความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ รวมถึง อปท. ให้เป็นไปโดยสุจริต

(13) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมการรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่น หรือมีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่นในช่องทางต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวชุมชน ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารและเผยแพร่กิจการของสภาท้องถิ่นโดยสื่อต่างๆ ซึ่งเมื่อประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นจากช่องทางต่างๆ แล้ว จะทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหารท้องถิ่น

(14) ส่งเสริมให้ตัวแทนภาคประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุ และระเบียบฯ ว่าด้วยการจัดทำแผนฯ เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจระเบียบต่างๆ จะได้ตรวจสอบการทำงานของ อปท. ได้อย่างถูกต้อง

2. วิธีแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนต่างๆ ได้ดังนี้

(1) ความร่วมแรงร่วมใจกันในการเป็นภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของคนในชุมชนเดียวกัน

(2) มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้ความรู้กับประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ครอบครัว เครือญาติของตนเอง

(3) หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีโครงการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

(4) ควรมีการร่วมกันเป็นเครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในชุมชน

(5) หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีช่องทางสื่อสารในรูปแบบไลน์กลุ่ม หรือสื่อ

โซเชียลมีเดียอื่นๆ ระหว่างประชาชนในชุมชนตำบลเทพาลัย ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกในภาคี เครือข่ายพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ชุมชนตำบลเทพาลัย อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

(6) หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ A-I-C กล่าวคือ กระบวนการ A-I-C มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการประชุมแบบ A-I-C เพื่อมาร่วมประกาศอุดมการณ์ร่วมว่า “ต้องให้อาสาสมัครในพื้นที่ตำบลเทพาลัย ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ชุมชนตำบลเทพาลัย เป็นหน่วยงาน ที่โปร่งใส ปราศจากการทุจริต” เช่น

ขั้น A : Appreciation = เป็นการให้ทุกคนสร้างอุดมการณ์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วม สะท้อนอุดมการณ์หรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน “การบริหารงานโปร่งใส ได้รับการยอมรับจากประชาคม”

ขั้น I : Influence = เป็นการให้ทุกคนร่วมกันนำวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ร่วม จากขั้น A มานำเสนอแนวทางและวิธีการที่ กลุ่มอาสาสมัครจะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ได้ร่วมคิดออกมาเป็นรูปโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ โครงการยกย่องคนทำความดี มีความซื่อสัตย์, โครงการหน่วยงานภาครัฐโปร่งใส จัดการเผยแพร่โครงการที่หน่วยงานภาครัฐดำเนินการแก่ประชาคมในรูปแบบวารสาร และโครงการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น บุคลากรท้องถิ่น และตัวแทนภาคประชาชน ในการปฏิบัติราชการที่ดี

ขั้น C : Control = เป็นขั้นการควบคุมเพื่อให้โครงการและกิจกรรม ได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติร่วมกันโดยเฉพาะการร่วมทำงานเป็นทีมจากทุกภาคส่วน โดยให้ทุกกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมเมื่อ หน่วยงานภาครัฐจะเริ่มทำโครงการ โดยมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมการประชุม เพื่อรับทราบรายละเอียดโครงการ รับทราบวัตถุประสงค์โครงการ รับทราบผู้รับผิดชอบโครงการ รับทราบงบประมาณ และร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับประชาชนทุกกลุ่มในสังคมไทย โดยแบ่งตามช่วงวัย อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเครือข่ายความเป็นพลเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในสังคม

2. ควรศึกษาการสร้างภาคี เครือข่ายพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขกับชุมชนชาติพันธ์ต่างๆ ในประเทศไทย เช่น ชุมชนคนไทยเชื้อสายจีน ชุมชนคนไทยเชื้อสายมลายู เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย.* สืบค้นจาก http://www.dla.go.th/work/e_book/eb7/eb7_4/p1.pdf

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2558). การศึกษาระบบอุปถัมภ์กับปัญหาสังคมไทย: การประยุกต์ใช้ของนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,* 23(1), 177-197.

ฐานริณทร์ หาญเกียรติวงศ์ และคณะ. (2563). ระบบอุปถัมภ์กับปัญหาความยากจนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น,* 2(3), 1-14.

ทิศนา แขมมณี. (2542). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2556). โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง. *วารสารศิลปศาสตร์,* 5(1), 49-62.

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557). การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยมเพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 6(11), 248-264.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

ประสิทธิ์ ลีระพันธ์. (2564). *ปรับฐานการวิจัย: แนวคิดและกระบวนการปฏิบัติการ.* สืบค้นจาก http://203.157.168.42/bspp/uploads/download/20170809014418528.pdf

ผู้จัดการออนไลน์. (2565). *ม็อบปลดแอกโผล่หน้าย่าโม ทวงคืนประชาธิปไตยอ้างคนโคราชไม่ทน เรียกร้อง 4 ข้อ.* สืบค้นจาก https://mgronline.com/ local/detail /9630000076190

พยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์. (2541). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม. ใน เพชราภรณ์ รื่นรมย์, (บรรณาธิการ). *คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความมีประชาธิปไตย* (น. 1-5). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุเมโธ. (2562). รัฐกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี,* 2(1), 79-93.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2565). สืบค้นจาก www..soc.go.th › PDF › 2560 › 1.PDF

วิชัย ตันศิริ. (2565). *รัฐธรรมนูญของประเทศตะวันตกและไทย : กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย.* สืบค้นจาก https://www.fpps.or.th/elibrary/download/book41.pdf

ศักดิภัท เชาวน์ลักษณ์สกุล และยุพา ปราชญากูล. (2561). รัฐประหารกับการเมืองไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,* 1(3), 17-34.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2554). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา.* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2563). *คู่มือคำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมตามมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และวลัยพร รัตนเศรษฐ. (2557). *รัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาอังกฤษ

Almon, Gabriel & Powell, Bingham. (1976). *Comparative Politics Today.* Boston: Little, Brown and Company.

Weiner, Myron. (1971). Political Participation: Crisis of The Political Process. In *L. Binder & others, Crisis and Sequences in Political Development* (pp. 159-204). New Jersey: Princeton University Press.